

Wat is een gemeente?

In het Matteüs evangelie spreekt Jezus zich enkele keren uit over de organisatie van de gelovigen die er na zijn hemelvaart zal zijn. Hij spreekt tot Petrus over het bouwen van zijn gemeente. En in het volgende hoofdstuk geeft Jezus aan wat je moet doen als je broeder of zuster in het geloof zondigt. Als het direct bespreken niets oplost, moet het aan de gehele gemeente worden voorgelegd. In Handelingen en de brieven zien we dit begrip 'gemeente' veel vaker terugkomen. Dit is de vertaling van het Griekse woord *ekklesia*, dat meer dan honderd keer in het Nieuwe Testament wordt gebruikt. De NBV vertaalt dit woord vaak met 'gemeente', maar in een aantal gevallen ook met kerk. In de brief aan de Efeziërs is het steeds een kerk, terwijl in bijvoorbeeld de brieven aan de Korintiërs het steeds als gemeente wordt vertaald. Er is wel een reden voor dit verschil, maar die zullen we later bekijken. In deze serie studies zal steeds 'gemeente' worden gebruikt, ook om duidelijk te maken dat het niet gaat om een gebouw.

In de Griekse wereld was een *ekklesia* het woord voor een volksvergadering. Letterlijk betekent het woord een wegroeping of bijeenroeping. De burgers van een stad werden bijeengeroepen om over bepaalde zaken te beslissen. We hebben daar een voorbeeld van in Handelingen 19, bij de volksoproer in Efeze. Het woord *ekklesia* wordt daar vertaald als "de volksvergadering" (NBV) of "de vergadering" (HSV).

De één nu riep dit en de ander wat anders, want de vergadering [*ekkklesia*] was verward en de meesten wisten niet waarom zij bijeengekomen waren. ...

Maar als u over andere zaken iets verlangt, zal daar in een wettige vergadering [*ekklesia*] over beslist worden. (Hand 19:32,39 HSV)

Het is echter duidelijk dat dit begrip *ekklesia*, behalve hier in Handelingen, niet in deze betekenis van volksvergadering wordt gebruikt. Het wordt elders in het Nieuwe Testament gebruikt in de betekenis zoals we het in de Griekse vertaling van het Oude Testament (de Septuaginta) tegenkomen. Het woord moet dus begrepen worden in de betekenis die een Jood daaraan zou geven. Het wordt

daar onder meer gebruikt in de volgende verzen: Deuteronomium 4:10; 23:3,8; Jozua 8:35; 1 Koningen 8:14,65 en Ezra 10:8,12.

Vraag 1: Zoek deze passages eens op. Wat is de betekenis zoals het in de Griekse vertaling van het Oude Testament gebruikt wordt?

We zagen dat Jezus dit begrip 'gemeente' gebruikte om de samenkomsten van toekomstige christenen te beschrijven, en we zien in Handelingen dat de apostelen dit in de praktijk gebracht hebben door van de gemeente een werkelijkheid te maken. Toch zien we dat dit woord 'gemeente' feitelijk in twee verschillende betekenissen gebruikt wordt. De eerste betekenis zien we, bijvoorbeeld, in de volgende verzen: Galaten 1:13; Efeziërs 1:22; 5:23. De tweede betekenis komen we onder meer hier tegen: Kolossenzen 4:15,16; Openbaring 1:20

Vraag 2: Zoek deze verzen eens op, en probeer vast te stellen welke twee betekenissen er zijn.

De NBV'21 probeert dit verschil helder te maken, door de woorden 'gemeente' en 'kerk' te gebruiken, maar dat wordt toch niet helemaal consequent toegepast. Alle gelovigen kwamen samen als gemeente in een bepaalde plaats. Gezien de situatie in de eerste gemeenten zou het minder wijvingen hebben gegeven als er verschillende gemeenten waren voor Joodse en voor niet-Joodse bekeerlingen, of voor slaven en hun meesters. Maar blijkbaar is het Gods bedoeling dat de splitsing alleen op basis van geografische regio zou zijn. Er wordt geen onderscheid gemaakt op basis van afkomst of status in de wereld, maar alleen op basis van een bepaalde locatie. Het moest wel mogelijk zijn voor alle leden om op één plaats samen te komen in een regelmatige fysieke ontmoeting.

Het beeld van een lichaam

Op verschillende plaatsen in zijn brieven gebruikt de apostel Paulus het beeld van de gemeente als het lichaam van Christus. Jezus is het hoofd, en zijn lichaam is de gemeente. Zoals Paulus aan de Efeziërs schrijft: "Hij [God] heeft alles aan zijn voeten gelegd en Hem [Christus] als hoofd over alles aangesteld, ten behoeve van de kerk [gemeente], die zijn lichaam is ..." (Efez 1:22-23). In de brief aan de gemeente in Kolosse schrijft Paulus "Hij [Jezus] is het hoofd van het lichaam, de kerk [gemeente]" (Kol 1:18). Alle ware gelovigen uit alle tijden zijn verenigd in de ene gemeente van Christus. Aan de Korintiërs schrijft Paulus: "wij zijn allen gedoopt in één Geest en zijn daardoor één lichaam geworden; of we nu Joden of Grieken zijn, slaven of vrije mensen, we zijn allen van één Geest doordrenkt" (1 Kor 12:13). De gemeente is niet gesplitst op basis van sociale status of afkomst. Joden en Grieken, slaven en hun meesters. Voor zover gedoopt, vormen allen samen die gemeente, en leren met elkaar om te gaan op een manier die in het normale dagelijks leven niet het geval zou zijn.

En ook hier is er aan de ene kant het lichaam in het klein, op één locatie op een bepaalde moment in de tijd, en aan de andere kant het lichaam in het geheel dat pas bij de wederkomst van Christus werkelijkheid zal zijn. Het is echter van wezenlijk belang de plaatselijke gemeente als lichaam te zien om de lessen die hierin opgesloten zijn in het klein in de praktijk toe te leren passen. Door de lessen van het lichaam in de plaatselijke gemeente te leren wordt toch over alle tijden en locaties uiteindelijk één lichaam gevormd.

In de eerste brief aan de Korintiërs legt Paulus uit dat de leden van een gemeente allemaal verschillende gaven hebben, en dat die dienen "ten bate van de gemeente". En in dat verband vergelijkt hij ook hier de gemeente met een menselijk lichaam. Het bestaat uit vele leden, ieder met zijn of haar eigen taak en gaven, die samen één geheel vormen. Daarbij heeft ieder lid een eigen inbreng. Een ieder voegt iets toe aan het geheel. Door het gemis van de inbreng van een lid, ontbreekt er iets aan het lichaam.

Vraag 3: Lees nu 1 Korintiërs 12. Paulus schrijft dit in eerste instantie in verband met bijzondere gaven, maar de principes zijn breder toepasbaar. Welke lessen leren we van het beeld van een hand, een voet, een oor of een oog?

De gemeenteleden moeten leren dat God ieder lid een plaats gegeven heeft (1 Kor 12:18). En ieder mens heeft zijn eigen gaven, zegt Paulus: "Al deze gaven worden geschonken door een en dezelfde Geest, die ze aan iedereen afzonderlijk toebedeelt zoals Hij wil" (1 Kor 12:11). Juist een lichaam is een treffend beeld om de verscheidenheid aan te geven. Ieder orgaan, lichaamsdeel en de andere elementen van een lichaam, heeft een eigen functie en ook eigen kenmerken, en toch werkt alles samen waarbij meerdere elementen betrokken zijn om een bepaalde handeling mogelijk te maken. Als er iets mis is met één deel, dan voelt het hele lichaam zich ziek. Het beeld van een lichaam geeft dus aan dat allen verschillend zijn, en dat zij elkaar moeten aanvullen en ondersteunen. God heeft het lichaam samengesteld, is de boodschap van Paulus, en wij moeten zorgen dat ieder lid zijn of haar inbreng kan hebben, want anders ontbreekt er iets aan het lichaam. Ook in de brief aan de Romeinen benadrukt Paulus dit beeld van een lichaam: "Zoals ons ene lichaam vele delen heeft en die delen niet allemaal dezelfde functie hebben, zo zijn we samen één lichaam in Christus en zijn we, ieder apart, elkaars lichaamsdelen" (Rom 12:4-5).

Vraag 4: Lees nu Romeinen 12:4-11. Waartoe dienen de verschillende functies die de lichaamsdelen hebben?

De gemeente is dus een door God gegeven orgaan, waarin we Zijn principes leren in het omgaan met elkaar. Dit wordt niet beschreven als iets wat vanzelfsprekend is, maar iets waaraan de leden moeten werken. Het samenwerken met

anderen is niet vanzelfsprekend. De een ligt een ander misschien wat minder, of de komt uit een andere sociale klasse dan de ander. Maar de gemeente is daarvoor ook een leerschool. Ieder lid moet leren om een hechte eenheid te vormen.

Doel van de gemeente

Iets later in de brief aan de Efeziërs komt Paulus terug op dit beeld van de gemeente als lichaam van Christus, en legt daar ook uit wat Gods doel is met de gemeente.

Vraag 5: Lees nu eerst Efeziërs 4:11-16 en probeer te bepalen wat het doel van de gemeente is.

Deze woorden benadrukken dat het leven in een gemeente noodzakelijk is voor een ontwikkeling. Dat wordt in het beeld van een lichaam uitgedrukt als groei. Zelfs toen de gaven van de Geest nog doorgegeven werden, had niet elk persoon alle mogelijkheden voor de door God gewenste groei. Elke gelovige, zelfs degene met de grootste gaven, was slechts gedeeltelijk toegerust. Iedereen had nodig wat de anderen te bieden hadden, en de gemeenschap als geheel had nodig wat elk individu kon leveren. God heeft Zijn gaven bewust verdeeld over de leden, zodat de noodzaak voor een band in de vorm van een gemeente voor een ieder duidelijk zou zijn.

Het doel van deze groei door een band wordt heel duidelijk aangegeven in de gebruikte woorden in deze verzen uit de brief aan de Efeziërs.

- Vers 12 – “toerusten”: Het gebruikte woord is een zelfstandig naamwoord (toerusting). Het achterliggende Griekse woord betekent iemand geschikt maken voor een bepaalde taak. De grondgedachte is de geschiktheid van iets of iemand te verbeteren. In dit geval heeft het woord speciaal betrekking op de verbetering van het begrip dat de gemeente heeft van het Woord van God.
- Verzen 12,16 – “opbouwen”: het Griekse woord geeft de bezigheid van het bouwen van een gebouw of bouwwerk aan, en figuurlijk: geestelijke opbouw, instructie. Zoals een gebouw van zijn oorspronkelijke fundament tot volle omvang groeit, zo groeit het lichaam van Christus in omvang en kwaliteit.
- Vers 13 – “de volmaakte mens”, of zoals de HSV het vertaalt “tot een volwassen man”. Het Griekse woord wordt elders soms als ‘volmaakt’ vertaald, maar ook soms als ‘volwassen’, en het heeft deze beide betekenissen. Juist in verband met het gebruikte beeld van een groeiend lichaam, is ‘volwassen’ mogelijk een betere vertaling. Het beeld van een kind dat opgroeit tot een volwassen man komt duidelijk naar voren in verzen 13 en 14. Navolgers van

Christus zijn niet meer onmondig, maar moeten opgroeien tot volwassen discipelen in Christus. Merk op hoezeer het beeld is gebaseerd op het menselijke groeiproces, waarbij verschillende afzonderlijke delen van het lichaam, elk in hun eigen tempo, naar volwassenheid groeien, en uiteindelijk één enkele volwassen mens tot stand brengen.

De verzen maken ook duidelijk dat het gaat om verschillende soorten groei.

Groei in kennis

Het zal u misschien verbazen dat de apostel in deze verzen benadrukt dat er de noodzaak is van groei in kennis, en dat de gemeente daarin bijdraagt. Kijk eens wat er in de achtereenvolgende zinnen staat:

Zo wordt het lichaam van Christus opgebouwd, totdat wij allen samen door ons geloof en door onze kennis van de Zoon van God een eenheid vormen ... niet meer stuurloos ronddobberen en met elke wind meewaaien, met wat er maar verkondigd wordt door mensen die tot alles in staat zijn ... door ons aan de waarheid te houden ... samen volledig toegroeien naar Hem die het hoofd is: Christus (Efez 4:13-15).

Een ieder was afhankelijk van alle anderen voor groei in kennis. De meeste gelovigen moesten leren van degenen die hier bijzonder begaafd in waren – dat waren de apostelen, profeten en leraars. Als zij die deze gaven hadden er niet zouden zijn geweest in de gemeente, dan zouden de anderen niet in kennis hebben kunnen groeien zoals God dat bedoeld had. Zelfs de profeten moesten leren van de leraars, en de leraars van de profeten. God heeft de situatie zo geleid dat de banden in de gemeente nodig waren voor de groei van elke gelovige. Inmiddels is het Nieuwe Testament compleet, en zijn een aantal gaven niet meer beschikbaar. De meeslepende taal van Efeziërs 4 moet ons echter wel overtuigen dat Gods principes niet veranderd zijn.

Misschien denkt u dat u niets van anderen kunt leren, of dat u al het nodige van één bepaald persoon kunt leren. Dit is echter niet het geval. Het uitwisselen van uitleg en discussie over verschillende ideeën die een integraal onderdeel vormen van het leven in een gemeente, draagt bij aan de groei in de kennis van zelfs diegenen die het meeste van de Schriften afweten. De antwoorden en vragen van de 'kinderen' in Christus helpen vaak bij het verhelderen van bepaalde punten voor iedereen. Dan zal ook door meerderen een nieuwe uitleg van verzen getoetst worden aan de woorden van de Schrift. In dit opzicht moet een gelovige wijs zijn. Het in de kiem smoren van een nieuwe vraag zou misschien een interessant gebied kunnen afsluiten, dat had kunnen bijdragen aan de groei van de kennis van de afzonderlijke gelovige en de gemeente als geheel.

Misschien zou u wel willen dat alles van één leraar te leren was! Misschien vindt u het verontrustend om te gaan met mensen die de zaken anders bekijken dan uzelf. Maar één van de redenen van het leven in een gemeente is de groei in de kennis, en die komt doordat de verschillende delen van het lichaam bijdragen naarmate de gaven die God hun gegeven heeft.

Groei in aantal

Een deel van het “werk in zijn dienst” en de “volheid van Christus” (vszn 12,13) heeft betrekking op het aantal mensen dat van de Waarheid overtuigd wordt. Hoewel kwaliteit belangrijker is dan kwantiteit, is het waar dat “een deel van Israël is onbuigzaam geworden, en dat blijft zo totdat de andere volken voltallig zijn toegetreden” (Rom 11:25).

De gelovige is een licht voor de wereld, maar juist de gemeente wordt in Openbaring afgebeeld als een kandelaar, die veel meer licht verspreid dan een enkele gelovige dat kan doen. En na toetreding van een nieuw lid moet de gemeente het nieuwe lid blijven begeleiden, met onderwijs, familie-achtige gemeenschap, sociale activiteiten en soms ook financiële steun. Zonder dergelijke steun zouden velen het niet vol kunnen houden. Mensen zijn sociale wezens, en hebben de gemeenschap van gelijk denkende gelovigen nodig. Het feit dat de gemeente zo’n gemeenschap is, of zou moeten zijn, draagt hierdoor bij aan de groei in aantal van degenen die in Christus zijn.

Groei in karakter

Er moet niet slechts groei zijn in kennis en aantal binnen de gemeente. Karakteren moeten zich ontwikkelen en karaktertrekken zullen soms aangepast moeten worden. De gemeente met al zijn onderdelen is er opdat gelovigen, als individuen en als groep, worden opgebouwd. Uiteindelijk is dat tot een eenheid “van de tot volle wasdom gekomen volheid van Christus” (Efez 4:11-13). Liefde en volharding, vergeving, lankmoedigheid, mildheid, goedheid, wijsheid, een juist oordeel, heiligheid, gerechtigheid, eerlijkheid moeten allemaal groeien, want “dan zullen we, door ons aan de waarheid te houden en elkaar lief te hebben, samen volledig toegroeien naar Hem die het hoofd is: Christus” (Efez 4:15). Dit is een zeer belangrijk terrein van groei, want de heiligen uit alle tijden zullen samen de wereld met Christus regeren.

Vraag 6: Lees nu Kolossenzen 3:12-15 (en vooral de laatste twee verzen). Op welke aspect van het leven in een gemeente wordt de meeste nadruk gelegd?

Vorbereiding voor de toekomst

Tot nog toe hebben we vooral gekeken naar de effecten van een gezonde gemeente voor het leven nu, en het groeien naar het hoofd. Maar dat is niet de vol-

ledige reden waarom God juist de gemeente als organisatievorm gekozen heeft. Velen hebben geen heldere voorstelling van het leven in de toekomst, in Gods Koninkrijk, met Zijn Zoon als koning. Toch geeft de Schrift daar best wel wat inzicht in.

Vraag 7: Lees wat Paulus aan Timoteüs schrijft in 2 Timoteüs 2:11-13. Lees daarna de consistente boodschap van Jezus' laatste woorden in Openbaring 2:26-28; 5:9-10; 20:6; 21:5. Wat is de rol van de heiligen in het komende Koninkrijk?

De ware gelovigen worden bij de komst van Jezus veranderd. Hun sterfelijke lichaam wordt onsterfelijk, en het vergankelijke wordt onvergankelijk (zie 1 Korintiërs 15:50-54). Daarna zullen zij een onderdeel uitmaken van de regering van Christus, om Hem te helpen met het besturen van een wereld waarin nog sterfelijke mensen zullen leven. Op dat moment moeten alle gelovigen uit alle tijden samenwerken, en bovendien de eigenschappen tonen die ze in hun leven in de gemeente hebben ontwikkeld. De liefde en zorg voor mensen tonen om hen te helpen zich te ontwikkelen. Ja, de gelovigen zullen dan veranderd worden zoals Paulus aan de Korintiërs schreef. Maar dat is geen volledige verandering van karakter. Nu, in ons sterfelijk leven, moet de gelovige zich ontwikkelen tot gelijkvormigheid aan het karakter van zijn hoofd, de Heer Jezus. Zoals elders geschreven is: de gezindheid van Christus eigen maken. Dat is een langzaam leerproces, en in de gemeente krijgt de gelovige praktijklessen.

De grote geestelijke ontwikkeling tot een nieuwe mens in Christus moet nu plaatsvinden, vóórdat een lichamelijke verandering bij de rechterstoel plaatsvindt. In de zaligsprekingen spreekt Jezus over de nederige van hart, de zachtmoedigen, die hongeren en dorsten naar gerechtigheid, de vredestichters en zij die zuiver zijn van hart. Wie is degene die Gods Koninkrijk ontvangt, die de aarde beërft, die vertroost wordt, verzadigd wordt, barmhartigheid ontvangt, God ziet en kind van God genoemd wordt? Het is degene die nu al barmhartigheid toont, die rein van hart is, een vredestichter is, zachtmoedig is, een hater van de zonde en een liefhebber van rechtvaardigheid is. Dit zijn geen eigenschappen die we hebben bij onze geboorte, maar geleerd moeten worden, met de nodige praktijk oefeningen in een gemeente.

Geestelijke ontwikkeling vraagt om ervaring

Gebed en het woord van God helpen veel bij het ontwikkelen tot gelijkvormigheid aan Gods karakter, zoals dat te zien is in Christus Jezus. Maar zoals met lichamelijke en mentale vaardigheden het geval is, zullen geestelijke vaardigheden zich niet zonder oefening ontwikkelen. Dit betekent dat er omstandigheden moeten zijn waarin vergeving, barmhartigheid en andere kwaliteiten getoond moeten kunnen worden.

Bijvoorbeeld: om vergeving te tonen zijn situaties nodig waarin mensen tegen u gezondigd hebben zodat u hen kunt vergeven. Hetzelfde geldt voor de andere deugden:

- geduld leren heeft 'ongemakkelijke' situaties nodig
- lankmoedigheid leren heeft lange-termijn problemen nodig
- betrouwbaarheid leren heeft beloften nodig die moeilijk na te komen zijn
- medelijden leren heeft in aanraking komen met de moeilijkheden van anderen nodig

Het getrouwd zijn, gezinsleven, het leven van alledag op het werk en op school, ziekte en financiële omstandigheden, geven allemaal de gelegenheid om goddelijke deugden te oefenen. Maar sommige karaktereigenschappen die toekomstige wereldleiders nodig hebben worden het beste ontwikkeld in de omstandigheden van het leven in een gemeente.

Hier zal de volgende keer verder op ingegaan worden.

Antwoorden op de vragen

1. Het samenkomen van Gods volk voor een speciaal doel, meestal het samen aanbidden van God.
2. De gemeente beschrijft aan de ene kant de verzameling van alle gelovigen, waar ook ter wereld door alle eeuwen heen, maar aan de andere kant ook een groep gelovigen die op één plaats samenkomen op één bepaald moment in de tijd.
3. Ieder lichaamsdeel heeft een eigen functie, met eigen kenmerken, en geen enkel deel is overbodig. Alle delen hebben hun waarde voor het geheel.
4. Om elkaar aan te vullen, zodat het lichaam kan beschikken over de som van de delen, en daardoor tot meer in staat is. Als allen hetzelfde waren zou dat geen functionerend lichaam opleveren.
5. Het doel van de gemeente is om samen te groeien. En het leven in een gemeente is ook essentieel voor die groei.
6. De liefde voor elkaar is het belangrijkste en zal ook alles bij elkaar houden.
7. Bij de wederkomst zal Jezus koning worden, en de gelovigen mogen met Hem regeren om de wereld te veranderen.